

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
KUSTZONE ALMERE-HAVEN**

14 MAART 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.1.1 Achtergrond van de voorgenomen activiteit.....	2
3.1.2 Noodzaak capaciteitsuitbreiding haven.....	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Ecologische hoofdstructuur	3
3.4 Locatiekeuze	5
3.5 Besluitvorming.....	5
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
4.1 Algemeen	6
4.2 Alternatieven	8
4.3 Referentiesituatie	8
4.4 Nulplusalternatief.....	8
4.5 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	9
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....	9
5.1 Algemeen	10
5.2 Milieuaspecten	10
5.2.1 Natuur.....	10
5.2.2 Landschap.....	11
5.2.3 Bodem en water.....	11
5.2.4 Veiligheid.....	12
5.2.5 Leefmilieu	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	13
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	13
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	14
9. VORM EN PRESENTATIE.....	14
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	14

1. INLEIDING

De gemeente Almere is van plan de bestaande jachthaven voor de kust van Almere-Haven te verplaatsen en in capaciteit te verdubbelen tot 900 ligplaatsen. Daarnaast omvat het voornemen de bouw van 600 tot 800 woningen gebouwd en een tweetal recreatief/toeristische voorzieningen. De bedoeling is om dit buitendijks te doen, deels op bestaand buitendijks gebied, deels op nieuw op te spuiten land.

Ten behoeve van een nieuw bestemmingsplan Kustzone Almere-Haven wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) toegepast. Hierbij is de gemeenteraad van de gemeente Almere het bevoegd gezag. Het College van burgemeester en wethouders treedt op als initiatiefnemer.

Bij brief van 12 december 2000 is de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Het groene weekblad².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen en deze bij het opstellen van haar advies gebruikt.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het buitendijkse gebied van Almere-Haven valt in een kerngebied van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Daarom moet in het MER het SGR-stappenschema systematisch gevolgd worden. Een goede beschrijving van de mogelijkheid van aantasting dan wel versterking van de aanwezige natuurwaarden acht de Commissie van groot belang.

Vanwege de ligging in de EHS en de mogelijke invloed op Vogelrichtlijngebied vraagt de Commissie speciale aandacht voor de onderbouwing van de noodzaak tot uitbreiding van de jachthaven en van de locatiekeuze.

De Commissie adviseert een nulplusalternatief uit te werken, gebaseerd op revitalisering binnen het bestaande binnen- en buitendijkse gebied en o-aanwaardering van de bestaande jachthaven.

De belangrijkste milieueffecten, die in het MER moeten worden beschreven zijn de effecten op natuur-en landschap, veiligheidseffecten (nautisch, hoog water) en de effecten op het leefmilieu.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

3.1.1 Achtergrond van de voorgenomen activiteit

In een probleemstelling moet worden beschreven voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden. Beschrijf de aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid.

3.1.2 Noodzaak capaciteitsuitbreiding haven

Beschrijf de relatie tussen de aanleg en uitbreiding van de jachthaven enerzijds en de revitalisering van Almere-Haven anderzijds. Geef duidelijk de wederzijdse (on)afhankelijkheid aan.

Motiveer de capaciteitsuitbreiding van de jachthaven⁵. Plaats het voornemen tot uitbreiding in een regionaal perspectief. Ga in op de locaties, omvang en soorten jachthavens (aanwezig en gepland) in het gehele kustgebied van Almere, het Gooimeer en het IJmeer. Motiveer vanuit deze achtergrond de noodzaak tot uitbreiding voor de kust van Almere-Haven.

3.2 Doel

Uit de startnotitie blijkt dat het achterliggend doel van de voorgenomen activiteit het revitaliseren van Almere-Haven is. Een aantal middelen wordt genoemd om dat doel te bereiken. De Commissie meent dat voor het MER een aanscherping van de doelstellingen nodig is. Zij adviseert om op basis van de probleemstelling een concrete en duidelijke omschrijving van het doel (of de doelen) af te leiden. Bedenk hierbij dat de doelen de kaders aangeven voor de ontwikkeling van alternatieven en varianten.

Aanvullend op de revitaliseringsdoelstellingen moeten in het MER ook de beoogde doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. De Commissie adviseert in het MER nader te beschrijven welke doelen de gemeente zichzelf stelt ten aanzien van milieu, natuur en landschap en veiligheid.

Natuur- en landschapsdoelstellingen

Ten aanzien van natuur en landschap moeten binnendijkse en buitendijkse activiteiten worden onderscheiden. Voor de binnendijkse activiteiten (bouwen in een bestaande groene structuur) kunnen doelen worden geformuleerd voor behoud van de bestaande waarden, maar er kan ook worden gekeken naar mogelijke verbetering van de natuurwaarden. Voor de buitendijkse activiteiten (woningbouw en uitbreiding van de jachthaven en recreatieve voorzieningen) kunnen doelen worden geformuleerd met betrekking tot de ecologische functie van de primaire waterkering.

Daarnaast kunnen doelen worden geformuleerd ten aanzien van de relatie met de omgeving (ecologische verbindingszones). Besteed hierbij aandacht aan de relatie op het land (groenstructuur in andere kernen van Almere) en de relatie langs de kust (Gooimeer, Randmeerzone, IJsselmeer).

Veiligheidsdoelstellingen

Voor de buitendijkse woningen dient geformuleerd te worden welk overstromingsrisico acceptabel is. Hierbij dient tevens ingegaan te worden op mogelijke toekomstige peilverhogingen (zeespiegelrijzing) en het gebruik van IJsselmeer, Markermeer en randmeren als opvangbekken bij dreigende wateroverlast.

3.3 Ecologische hoofdstructuur

Het gehele buitendijkse gebied valt in een kerngebied van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Hierdoor zijn de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) van toepassing. Dit houdt in dat een aantal

⁵ Zie ook Bijlage 4, nr. 10 van Directoraat-generaal RWS, Directie IJsselmeergebied.

stappen moeten worden doorlopen bij de vraag of het voornemen kan worden gerealiseerd. Deze stappen zullen in het MER systematisch aan de orde moeten komen.

- Vindt er aantasting plaats van wezenlijke kenmerken of waarden van dit kerngebied⁶?
- Indien dat het geval is, is er een zwaarwegend maatschappelijk belang⁷ dat deze aantasting rechtvaardigt⁸?
- Indien dat het geval is, kan redelijkerwijs dan niet elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend maatschappelijk belang tegemoet worden gekomen?
- Indien dat niet het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de wezenlijke kenmerken en waarden?

Dit gedeelte van het Gooimeer is niet aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het nabijgelegen Gooimeer-Zuid echter wel. Dit betekent dat ook de invloed van het voornemen op het Gooimeer-Zuid moet worden beschreven. Op grond van Vogel- en Habitatrichtlijn zijn dan de volgende vragen relevant:

- Bestaat er zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast?
- Als die zekerheid niet bestaat, zijn er alternatieve oplossingen die die zekerheid wel kunnen geven?
- Bestaan er dwingende redenen van groot openbaar belang om het project te rechtvaardigen, indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaats vindt en bij ontstentenis van alternatieve oplossingen?
- Welke compenserende maatregelen worden getroffen indien het project wordt uitgevoerd?

De Commissie wijst er verder op dat de Vogelrichtlijn zich niet alleen richt op de bescherming van *gebieden* maar ook op *soorten*⁹.

⁶ Wezenlijke kenmerken en waarden: dit zijn bijvoorbeeld de unieke kenmerken van de bodem, de hydrologie, de cultuurhistorie, de aanwezigheid van kenmerkende en/of zeldzame soorten planten of dieren, en in het geval van recreatievoorzieningen de randvoorwaarden voor de gebruiksmogelijkheden van een gebied zoals bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid en de diversiteit van dat gebied en een bepaalde, minimale omvang.

Van aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden is sprake indien:

- letterlijk unieke situaties verloren gaan (bijvoorbeeld een geologisch fenomeen, een specifiek cultuurmonument);
- ecologische processen op landschapsniveau blijvend verstoord raken (bijvoorbeeld verandering van de waterhuishouding);
- populaties van nationaal zeldzame of voor dat ecosysteem kenmerkende soorten planten of dieren zodanig worden verkleind, versnipperd of geïsoleerd dat hun lokale voortbestaan op termijn niet meer is verzekerd. Bij het onomkeerbaar verloren gaan van ontwikkelingsmogelijkheden moet vooral worden gedacht aan zodanige veranderingen van bodemopbouw en hydrologie (door vergraving of nieuw grondgebruik) dat de oorspronkelijke potenties voor de ontwikkeling van bepaalde natuurdoeltypen voor ten minste decennia verloren gaan.

⁷ Van maatschappelijk belang is sprake als een activiteit plaatsvindt ten behoeve van een belangrijk deel van de bevolking, of die een positief economisch gevolg hebben voor die bevolking. (De bewijslast voor het maatschappelijk belang ligt bij de initiatiefnemer). Van zwaarwegend maatschappelijk belang is bijvoorbeeld sprake indien:

- het niet uitvoeren van de activiteit zou betekenen dat grote groepen mensen in een bepaalde regio dan wel in Nederland als geheel nadeel dan wel risico zullen ondervinden bij de voorziening in belangrijke levensbehoeften zoals voeding, onderdak en veiligheid;
- essentiële zaken zoals werkgelegenheid redelijkerwijs niet kunnen worden bereikt;
- het economisch draagvlak van de streek belangrijk versmalt.

⁸ In verschillende inspraakreacties wordt naar een nadere onderbouwing hiervan gevraagd, Bijlage 4 o.a inspraak nrs. 8, (Milieufederatie Flevoland, mede namens Vogelbescherming Nederland en Vereniging Natuurmonumenten), 10 (RWS, directie IJsselmeergebied) en 15 (ministerie LNV).

3.4 Locatiekeuze

In de startnotitie geeft de initiatiefnemer nadrukkelijk aan dat het MER een inrichtings-MER betreft en dat de locatiekeuze niet ter discussie staat. Dit omdat de locatie reeds in een open planproces aan de orde is geweest en er bestuurlijk overeenstemming over bestaat.

Gezien de ligging van het plangebied in een kerngebied van de EHS hecht de Commissie grote waarde aan het expliciet, inzichtelijk en waar mogelijk kwantitatief onderbouwen van de gemaakte locatiekeuze in het MER. Als er aantasting van de EHS zou kunnen optreden door het voornemen is bovendien de vraag of deze locatiekeuze niet indruist tegen de bescherming van de EHS (gezien de derde stap uit het bovenvermelde SGR-stappenschema). Daarnaast blijkt uit de meeste inspraakreacties dat de locatiekeuze onderwerp van veel discussie blijft.

Besteed bij de onderbouwing van de locatiekeuze speciale aandacht aan de milieu-uitgangspunten en -overwegingen die in de successievelijke planfasen gehanteerd zijn. Geef voor de volgende keuzes **apart** aan welke alternatieven overwogen zijn en welke criteria bij de afweging van deze alternatieven gehanteerd zijn.

- keuze voor buitendijks bouwen versus binnendijks;
- keuze voor westelijke locatie jachthaven versus oostelijke locatie, uitbreiden op bestaande locatie of handhaving bestaande jachthaven;
- keuze voor nieuw wooneiland en locatie nieuw wooneiland.

Besteed hierbij, waar mogelijk kwantitatief, aandacht aan: veiligheid, ecologie, landschap, leefkwaliteit, verkeersafwikkeling, bodem- en waterkwaliteit en duurzaam (steden)bouwen.

3.5 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten bij dit voornemen voortspuiten uit eerder genomen besluiten. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-) plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd.

Leg onder andere een relatie met de structuurvisie voor Almere-totaal en het omgevingsplan Flevoland van november 2000. Doe dit voor de jachthaven, de evenemententerreinen en de woningbouwlocaties en de relatie tussen deze drie activiteiten.

Het Rijk werkt aan een integrale visie op het IJsselmeer, het Markermeer en de Randmeren in het project Integrale Visie IJsselmeergebied 2030. Hierin wordt ondermeer een beleidslijn voor buitendijks bouwen opgenomen. Geef, indien tijdig (tussen)resultaten bekend zijn, aan hoe het initiatief past in deze visie.

⁹ Een bekende recente uitspraak ten aanzien van de soortbescherming (in dit geval in de Habitatrichtlijn) is de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, nr. 200004163/1 van 15 januari 2001 inzake de Korenwolf.

Naar aanleiding van de actie “trek de Groene Grens” is in samenspraak tussen het ministerie van VROM en de inspecties Ruimtelijke Ordening een lijst van projecten opgesteld waarbij “risico’s voor de ruimtelijke kwaliteit” aan de orde zijn. De Commissie wijst er op dat buitendijks bouwen in Almere en Lelystad ook op deze lijst voorkomt. Geef aan of dit consequenties voor het initiatief heeft.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vaststelling van het bestemmingsplan Kustzone Almere-Haven door de gemeente Almere.

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *“een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven.”*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

“Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt.”

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit bestaat uit een combinatie van jachthaven, woningbouw en een tweetal toeristisch/recreatieve voorzieningen.

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Baseer deze op bovengenoemde deelactiviteiten. Daarbij dient eveneens aandacht te worden besteed aan neven- en vervolgactiviteiten. Ook bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten.

Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Jachthaven

In het MER moet duidelijk worden aangegeven welke soort, omvang en inrichting van de nieuwe jachthaven wordt beoogd. Beschrijf de hoeveelheid en differentiatie van de ligplaatsen en het type boten dat gebruik zal maken van de haven. Beschrijf de meest gebruikte vaarroutes vanuit de nieuwe jachthaven.

ven. Ga in op de toeristische druk die het gevolg is van de verplaatsing en de uitbreiding. Beschrijf ook de activiteiten die op de oever van de haven worden voorzien.

Woningbouw

Beschrijf de beoogde woningbouw. Welke varianten ten aanzien van aantal en locatie worden overwogen? Geef aan waarom de woningbouw in, dan wel bij de EHS plaatsvindt.

Toeristisch/recreatieve voorzieningen

De invulling van de twee toeristisch/recreatieve voorzieningen is nog niet bekend. Een deel van de milieugevolgen (leefmilieu, verkeer) van het Ontwikkelingsplan Kustzone wordt mede bepaald door de invulling van deze deelgebieden. De Commissie beveelt aan hiervoor ten minste twee scenario's te beschrijven, waaronder een scenario gebaseerd op maximale bezoekersaantallen. Beschrijf bij deze scenario's de omvang en frequentie van pieksituaties in bezoekersaantallen.

Verkeer

Het ontwikkelingsplan Kustzone leidt tot veranderingen in de verkeerssituatie. Wat betekenen de nieuwe ontwikkelingen voor het bestaande verkeersstelsel?

Beschrijf de volgende zaken in ieder geval voor de volgende situaties:

- tijdens de aanleg (vracht- en bouwverkeer);
- normaal gebruik;
- worst case scenario.

Beschrijf de bereikbaarheid van het buitendijkse gebied met auto, openbaar vervoer, fiets en te voet. Geef aan welke maatregelen worden genomen om onnodig autogebruik te beperken. Beschrijf de mogelijkheden voor openbaar vervoer.

Beschrijf de bestaande intensiteiten en geef aan welke verandering in verkeersintensiteiten worden verwacht op relevante wegvakken van en naar het gebied. Maak waar zinvol een onderscheid tussen het reguliere verkeer (jachthaven, woongebied) en het verkeer van en naar de toeristisch/recreatieve voorzieningen.

Welke vaste en tijdelijke parkeervoorzieningen zijn voorzien voor de jachthaven, de wooneilanden en de voorziene toeristentrekkers? Aangezien de extra parkeerdruk in Almere-Haven bij het huidige jaarlijkse festival al tot problemen leidt moet in het MER worden aangegeven hoe wordt omgegaan met de nog grotere parkeerdruk die zal ontstaan na aanleg van de toeristisch/recreatieve voorzieningen. Beschrijf op welke wijze het parkeren wordt geregeld, met name in op pieksituaties.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Omdat de activiteit effecten heeft in een gevoelig gebied, zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte¹⁰ geldt het compensatiebeginsel. Het MER zal moeten beschrijven of

¹⁰ PKB deel 4, blz. 64.

de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in deze gebieden aantasten.

4.2 Alternatieven

Er hoeven geen locatiealternatieven te worden opgenomen in het MER indien

- de milieuoverwegingen die gepaard gaan met de locatiekeuze goed worden gemotiveerd, en
- de beschermingsformules voor EHS en Habitat- en Vogelrichtlijn hier niet toe leiden.

In dat geval kan worden volstaan met inrichtingsvarianten. Het stedenbouwkundig plan kan hierbij als basisalternatief worden gebruikt.

De afbakening van de alternatieven moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuargumenten hierbij van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

In het MER dient te worden onderzocht op welke aspecten of onderdelen zinvolle varianten te onderscheiden zijn. De Commissie adviseert om in het MER vooral te verkennen waar milieuwinst geboekt kan worden en om pas daarna te bezien welke consequenties de uitvoering van zulke varianten zou hebben voor eerder ingenomen standpunten, visies of besluiten. De Commissie tekent hierbij aan dat plannen die (nog) niet door het openbaar bestuur geaccordeerd zijn geen basis kunnen vormen om de beschrijving van milieuvriendelijker opties in het MER in te perken, met name in het MMA.

Besteed in ieder geval aandacht aan varianten met betrekking tot:

- ontwerp en inrichting van de jachthaven;
- ontwerp en inrichting van het woongebied;
- ontwerp en inrichting van de recreatieve zones, inclusief de recreatief toeristische voorzieningen.

Ook adviseert de Commissie een nulplusalternatief op te nemen waarin uitbreiding van de bestaande haven wordt uitgewerkt.

4.3 Referentiesituatie

Beschrijf de huidige situatie en de autonome ontwikkeling als referentiesituatie.

4.4 Nulplusalternatief

Als het mogelijk is om de doelen van de initiatiefnemer te realiseren zonder dat de voorgenomen activiteit – of een vergelijkbare activiteit – wordt uitgevoerd, is er een reëel nulalternatief. Het kan echter ook gaan om het halen van de doelen door het treffen van maatregelen die een ander karakter hebben dan het voornemen. Dit heet dan nulplusalternatief.

De Commissie adviseert een nulplusalternatief uit te werken, gebaseerd op revitalisering in het bestaande binnen- en buitendijkse gebied en opwaardering en eventueel uitbreiding van de bestaande jachthaven.

4.5 Meest milieuvriendelijk alternatief

Belangrijkste elementen voor het MMA zijn het versterken van natuur- en landschapswaarden en het maximaliseren van leefbaarheidaspecten.

Reeds in het basisalternatief, maar zeker in het MMA, moet niet alleen worden ingezet op het behoud van bestaande natuur- en landschappelijke waarden, maar moet de ambitie om deze waarden te *versterken* concreet gemaakt worden. Besteed hierbij aandacht aan:

- de concrete invulling (plaats, karakter) van de compensatie voor het verlies van natuurfunctie van het Gooimeer. Het gehele buitendijkse gebied ligt binnen de EHS. Indien aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden aangetoond wordt, moet binnendijs in aansluiting op de EHS naar compensatie worden gezocht¹¹;
- de aansluiting op de Groenstructuurvisie van de gemeente Almere;
- onderscheid in droge en natte natuur;
- het benutten van de eventueel aanwezige kwel, indien deze van goede kwaliteit is, voor de ontwikkeling van grondwaterafhankelijke natuur;
- de vormgeving van de ecologische verbindingszones, zowel de natte als de droge;
- de vorm en het karakter van de te ontwikkelen oeverinrichtingen.

Geef de plannen duidelijk op kaart aan, geef aan welke natuur op welke plek wordt nagestreefd, waar de ecologische verbindingszones worden gesitueerd en hoe deze verbindingszones er uit zullen zien.

Verder kan gedacht worden aan:

- streven naar een sluitende grondbalans;
- maximale aandacht voor leefbaarheid in en direct buiten het gebied;
- het zo veel mogelijk benutten van mogelijkheden voor duurzame (steden)bouw;
- het zo veel mogelijk waarborgen van de toegankelijkheid van het gebied (voet, fiets, OV) tijdens normale en pieksituaties;
- het zo veel mogelijk voorkomen van emissies van afvalstoffen in het water van het Gooimeer;
- het optimaal integreren van bestaande en nieuwe voorzieningen in een goed gestructureerd en visueel-ruimtelijk aantrekkelijk kustlandschap.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, als-*

¹¹ Zie ook Bijlage 4 inspraak nr. 5 van de Milieuraad Almere.

mede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals de EHS en Vogelrichtlijngebieden.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed, zoals de verbetering van natuurwaarden;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken.

5.2 Milieuaspecten

5.2.1 Natuur

Beschrijf de huidige natuurwaarden¹² (soorten en aantallen) en breng ze op een kaart in beeld. Maak onderscheid tussen binnendijks en buitendijks.

¹² Zie ook Bijlage 4 inspraak nr. 12 van de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna, die ingaat op de huidige natuurwaarden in het gebied.

binnendijks gebied

Beschrijf de effecten van de activiteit (bouwen in een bestaande groene structuur) op de bestaande natuurwaarden. Daarnaast moeten de mogelijkheden voor het verbeteren van de natuurwaarden worden beschreven. Het floradistrict van de IJsselmeerpolders betreft een jong gebied, met een nog vrij arme flora. De mogelijkheden voor ontwikkeling van natuur in de polders (natte en droge bossen op kleigrond) zijn groot.

buitendijks gebied

Dit gedeelte van het Gooimeer is niet aangewezen als Vogelrichtlijngebied, het nabij gelegen Gooimeer-Zuid echter wel. Door uitstralingseffecten van de geplande activiteiten (zoals toename van verstoring door toegenomen recreatie) is aantasting van dit Vogelrichtlijngebied waarschijnlijk¹³. Geef inzicht in de huidige en toekomstige functies van het gebied als voortplantings-, overwinterings-, pleister- of foerageerplaats voor diverse diersoorten door de activiteiten in het buitendijkse gebied.

Geef aan wat het verlies aan natuurwaarde is en waar en hoe compensatie elders zal plaatsvinden.

De kade voor het wooneiland en de dam voor de nieuwe jachthaven bieden mogelijkheden voor "nieuwe natuur". Beschrijf deze mogelijkheden.

verbindingszones

Geef voor zowel het binnendijkse als het buitendijkse gebied aan wat de functie van het huidige gebied is als verbinding tussen omringende natuur- en groengebieden. Geef duidelijk aan in hoeverre aantasting van de functie als verbindingzone optreedt door de geplande activiteiten. Beschrijf de mogelijkheden voor het verbeteren van de functie als verbindingzone. Betrek hierbij ook het nieuwe kanaal tussen het parkeiland en de dijk.

5.2.2

Landschap

Beschrijf de landschappelijke structuur op regionaal en op lokaal niveau en geef aan hoe de voorgestelde ontwikkelingen in Almere-Haven daarin passen.

Schets een duidelijk beeld van de landschappelijke ontwikkeling in de kustzone. Dat betekent dat niet alleen van af de kust van Almere een visueel-ruimtelijk beeld moet worden geschetst, maar ook vanaf het Gooimeer en de Gooise oever. Wat zijn de effecten op het huidige landschapsbeeld, enerzijds vanaf de Almeerse oever en anderzijds vanaf de Gooise oever. Beschrijf zowel de horizontale als de verticale dimensies.

5.2.3

Bodem en water

kwaliteit oppervlaktewater

De waterkwaliteit van het Gooimeer is een belangrijk aspect. Ten gevolge van lozingen door de toegenomen recreatievaart en de drijvende woningen kan deze kwaliteit afnemen. Ook onderhoudswerkzaamheden kunnen de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. In de startnotitie wordt vermeld dat hieraan in het

¹³ zie ook Bijlage 4 inspraak nrs. 13, 14 en 15 (provincie Flevoland, vereniging van eigenaren, LNV).

MER aandacht zal worden besteed. Besteed ook aandacht aan de kans op calamiteiten en daardoor optredende watervervuiling.

Wat zijn in de gebruiksfase de effecten van de nieuwe jachthaven op de kwaliteit van het oppervlaktewater? Welke maatregelen worden voorzien om emissies te voorkomen dan wel te beperken? Hoe wordt zoveel mogelijk voorkomen dat afvalstoffen in het water terecht komen?

Beschrijf de effecten van de uitdieping van vaargeulen en de ophoging van de woon- en recreatie-eilanden op de kwaliteit van het oppervlaktewater en de kwel.

Ga in op de effecten van de aanleg van het nieuwe kanaal tussen het parkeiland en het oude land op de waterhuishouding.

zandwinning

In de startnotitie wordt gesproken over grote hoeveelheden gebiedseigen zand. Beschrijf welke hoeveelheden zand nodig zijn voor de ontwikkeling van de nieuwe kustzone en waar dit zand gewonnen wordt. Ga in op de grondstromen (kwaliteit en kwantiteit) en de wijze van aanvoer. Breng naast de effecten ter plaatse van de opspuiting ook de gevolgen voor het milieu op de winplaats in beeld.

5.2.4

Veiligheid

nautisch

De haven is gelegen nabij een vaargeul voor binnenschepen. De plannen zullen leiden tot een toename van pleziervaart die deze vaargeul gebruikt of kruist. Beschrijf in hoeverre de nieuwe in- en uitgang van de jachthaven de beroepsvaart op het Gooimeer beïnvloedt. Geef ook de consequenties voor de veiligheid aan¹⁴.

hoog water

Beschrijf het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van buitendijkse bebouwing. Bij een bepaalde waterstand zullen de buitendijkse woningen wateroverlast ondervinden. Geef aan wat de veiligheid tegen overstroming van deze woningen is. Hierbij zijn mogelijke toekomstige peilverhogingen (zeespiegelrijzing) van belang¹⁵. Geef de verwachte hoogwaterstanden ter plekke voor de komende 20 jaar.

waterkering

Werkzaamheden langs de buitenteen van de bestaande waterkering (o.a. havengeul) kunnen mogelijk gevolgen hebben voor de standzekerheid van de waterkering. Hoe wordt deze stabiliteit gewaarborgd?

5.2.5

Leefmilieu

Beschrijf het huidige en toekomstig leefmilieu vanuit het belevingsperspectief van de toekomstige gebruikers (jachthaven, recreatieve voorziening) en bewoners. Besteed hierbij met name aandacht aan hinderaspecten (verkeer, parke-

¹⁴ Zie ook Bijlage 4 inspraak nr. 10 van Rijkswaterstaat.

¹⁵ Zie Bijlage 4 inspraak nr. 13 van de provincie en 10 van RWS.

ren, geluid), sociale veiligheid en waar ondersteunend de ruimtelijke kwaliteit. Beschrijf zowel de veranderingen in positieve als in negatieve zin.

Het leefmilieu kent voor een aantal aspecten ook een objectieve (normatieve) benadering. Geef aan of er in de huidige situatie knelpunten bestaan met betrekking tot geluid (wegverkeer, scheepvaart, jachthaven). Geef aan of in de toekomstige situatie geluidsknelpunten kunnen ontstaan bij de jachthaven, de recreatieve voorzieningen, de nieuwe respectievelijk de bestaande woningen. Houdt hierbij rekening met de verschillende scenario's (zie §4.1)

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit, het nulplusalternatief en het MMA moeten onderling én met de referentie (huidige situatie plus autonome ontwikkeling) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Almere moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de gemeente in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

Voor dit specifieke initiatief beveelt de Commissie aan om:

- het onderscheid tussen bestaande en nieuwe gebiedsdelen duidelijk te maken door middel van bijvoorbeeld luchtfoto's;
- een visualisatie van landschapsbeelden van de oude en de nieuwe situatie in het MER op te nemen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;

- de onderbouwing van de noodzaak voor de havenuitbreiding en van de locatiekeuze;
- de resultaten van het doorlopen van het SGR-stappenschema;
- de voorgenomen activiteit, het nulpusalternatief en het MMA en de belangrijkste varianten;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven;
- belangrijke leemten in kennis.